

BARCELONA 26 D' ABRIL DE 1891.

UNA BONA CAUSA QUE PERILLA

Pels que professám ideas regionalistas ab verdadera fe, un dels espectacles que mes nos interessa seguir y estudiar, es lo que ofereix lo Imperi austriach format de nacionalitats diverses. Allí se dona 'l cas de que 'l Reichsrath es no sols un conjunt de opinions polítiques, sino també una representació de pobles diferents per condicions de llengua, de raça y de religió.

Desde la especie de autonomia que l' actual Emperador otorgá á l' Hungría, la idea regionalista ha anat cundint en los diversos territoris del Estat austriach, y la Bohemia ha treballat per obtenir concessions parescudas á las del poble magyar, havent en part reexit per la campanya hábilment dirigida fins ara per lo senyor Rieger.

Pero allá com per tot arreu no han faltat impacients que volen extremar y violentar las cosas, y al partit nacional dels *vells-txechs* acaba de oposarshi lo dels *joves-txechs*, reclutat, com se suposa, entre lo element jove de Bohemia. Los estudiants de la Universitat de Praga, han sigut los botafochs de la dissidencia que ha dat per resultat un triumpfo electoral, que per lo Rieger ha sigut una afrontosa derrota.

Per nosaltres la actitud dels *joves-txechs*, constituheix un gran perill per la mateixa causa que defensen, y desde luego la ingratitut comesa envers lo venerable anciá que per espay de qua-

ranta anys ha treballat incansable en lo Parlament, en la premsa, en la ciutat y en lo camp, per formar lo partit nacional y plantejar las reivindicacions del poble bohemí, es un acte lleig y que enagenará als autonomistas moltíssimas simpatías.

Las violencias no servexen de res; y si per un moment los cap-calents triumpfan y s' imposan á la opinió pública per eixa especie de fascinació dels ideals absoluts, quan després entra la reacció y ve la calma, se troba que en lloch de haver avansat, s' ha dat una forta reculada.

Lo senyor Rieger que suporta ab dignitat la sua cayguda, en un *interview* que ha tingut ab un corresponsal del *Temps*, s' ha expressat del modo següent: «No, lo partit que s' anomena *vell-txech* no es pas mort, com s' ha dit, y tot lo seu estat major polítich que ha fet tant per lo progrés de las nostras institucions y de la nostra nacionalitat, no s' ha retirat del camp. Lo poble de Bohemia ha tingut un instant de exasperació irreflexiva contra 'l qual era impossible lluytar. Pero ell se calmará, sobre tot quan se convencerá de que los qui mantenían en ell aquest sentiment, son incapassos de darli lo que li han promés. Entretant, nosaltres seguirem la campanya dels *joves-txechs* en lo Reichsrath sense cap passió hostile; fins, si convé, los sostindrem, si treballan per lo veritable interés de la nació y no comprometen esta causa ab las sevas excentricitats.»

Aquest llenguatge noble del representant mes

caracterisat de la Bohemia, fa contrast ab los insults y amenaças que 'ls exaltats li han dirigit per ferlo impopular y arreconarlo.

Lo senyor Rieger aixís com ha volgut ser lleal ab lo Monarca, defensant lo compromís ó *conveni* que era un pas molt ávansat en lo camí de la autonomia, será també fidel á sa pàtria dirigint las suas aspiracions, quan s' hage dissipat la boyr-a alçada per l' apassionament del joves-txechs, los quals se convencerán á no tardar, de que una causa com la de refer una nacionalitat, no 's defensa ab exageracions y violencias.

Qui tot ho vol, tot ho pert.

J. COLLELL, PBRE.

DEL REPÓS DOMINICAL

Lo conflicte obrer que en aquest moment mes que may está preocupant als primers estadistas de nostres temps, ha portat al camp de la discussió una munió de problemas que ab mes ó menys acert se resolen pels sociòlechs, seguint sempre lo camí que 'ls assenyalan las ideas fonamentals que serveixen de basa á las doctrinas de sa respectiva escola. Y com fins tractantse de ciencias prácticas, es tant fácil á l' inteligencia trobar mil viarany's pera seguir, no es estrany que una qüestió tan senzilla com lo descans dominical, se resolgui de mil diferents maneres.

Ab tot y aixó, en la clau principal del problema, en la conveniencia de que tot home tinga un jorn de repós cada setmana, s' hi convé d' una manera general considerantho com una necessitat higiènica; pero per mes que 's tinga en molt la conservació de la salut del ser humá, no pot negarse que 'l descans heptomadari, además de necessitat higiènica es també necessitat moral, porque además de volguer per eix medi allargar la duració de la vida dels individus de la colectivitiat, atenintse á que l' home es un compost d' una part inmaterial y d' altra material, no oblidant que además del fi immediat de la conservació de sa salut, te un fi mediat que l' inclina al desitj de la felicitat suprema, es indispensable reconeixer, que l' home ha de disposar periòdicament d' un dia destinat á satisfer eixa enlayrada aspiració de son esperit, dedicantlo al Deu criador de tots los beneficis de que disfruta en la terra, y per lo tant, que lo jorn de festa es també necessari baix lo punt de vista religiós, no precisament tenint en compte lo que prescriuen las sabias ensenyansas de la Iglesia Católica, si no fins rahonant per qualse-

vol de las sectas d' ella separadas, y hasta per las religions mes diferents; porque tractantse de cristians, la rahó primera y principal que fa necessari lo repós dominical, son aquellas paraulas dictadas per Deu á Moisés dalt del Sinai: «Sis »dias treballarás, y farás tots los quefers. Mes lo »séptim dia, dissapte, es el del Senyor ton Deu; »no farás cap obra en ell, ni ta bestia, ni l' ex- »tranger qu' está dins de tas portas.» (1)

Además, tampoch deu oblidarse, que tot individu de la humana societat es un factor d' aquest conjunt de sers que anomeném familia, institució natural é indestructible que constitueix la base veritable dels pobles y nacions, y per lo tant de sa bona organisació, de la bondat dels vincles que lliguin á sos individus, de la cordialitat de las relacions qu' entre ells hi hagin, y de la puresa ab que 's conservin los fonaments sobre que descansa sa constitució, ne reb directament grans beneficis tota la comunitat, puix tot home que compleix be sos debers privats, compleix també ab perfecció las obligacions necessarias pera la conservació del ordre, de que viuhen las humanas societats; y com lo repós dominical permet que fins aquellas familias dedicadas á mes continuats treballs, pugan cada septenari juntarse pera obrirse sos cors, comunicarse sas penas, consolar sas afliccions, disfrutar de sas alegrias: d' aquí que la festa setmanal robusteixi los llassos de la familia, venint á satisfer una necessitat social de la mes gran importancia.

Mes si divididas están las escuelas sociológicas respecte als fonaments que fan indispensable lo repós periòdich, encare son mes fondas las diferencias que 's troban al fixar lo jorn en que deu recaurer.

La fracció individualista, que deixant apart la cruesa de sas doctrinas basadas en lo fals principi de la lliure contratació, admet la necessitat del descans heptomadari, pretenent inútilment fer desapareixer las costums que dinou segles d' educació cristiana ha fet indispensables á las collectivitats humanas, sosté que 'l descans setmanal no deu verificarse un dia senyalat, sino que ha d' esser lo que resolgui la lliure avinensa dels contractants; pero aquesta solució es tan falsa, que no sols no satisfá las necessitats religiosas y socials, com d' un cop d' ull se descubreix, sino que fins lo repós del cos humá es problemàtic sia ventatjós pel organisme, porque si dintre d' una familia lo marit fa festa lo diumenge, la muller lo dilluns y 'l fill lo dijous, es inductable que no sols no creixerá l' amor que lliga á eixos sers, no sols la familia obrera seguirá tan mal

(1) Exodó, cap. XX, v. 9 y 10.

constituïda com avuy, sino que no podentse passar lo descans en companyia dels sers ben-volguts, se deixarà la solitaria llar payral, pera buscar la distracció en sitis moltes voltas perjudicials pera la salut del seu cos y de la seva ànima; perque es necessari desenganyarse, l' amor á la llar es ilusori quan no protegeix á las personas estimadas que constituïxen la familia. Ademés, si la llei, seguint las teorias individualistas, fixa com á obligatori un jorn indeterminat de repós, no será jamay obehida, perque no existeix en la terra cap autoritat ab prou poder pera fer cumplir d' una manera general un precepte que depengui tant de la voluntat dels ciutadans.

Y encare després de tot aixó, queda á discutir si lo dia de descans de que disfruti cada obrer, dintre d' una llei d' eixa mena, será verament escullit lliurement, per quant no deu oblidarse que la lliure contractació, si es principi casi lògic dins lo terreno especulatiu, en cambi es del tot irrealisable en la pràctica, puix essent lo jornalier la part débil de las duas contractants, forsosament are y sempre deurá subjectarse á la voluntat de sos patrons.

Si á tot aixó hi afegim l' esperit anti-catòlic de tots los que defensen l' esmentada solució, la veritat de las doctrinas catòlicas que designan lo diumenge com á jorn de repós, y la consuetud de un gran número de centurias, se compendrà que si es just que 'l Poder públich legisli sobre 'l descans setmanal, deu també determinar lo dia, lo qual ha d' ésser precisament *lo séptim dia que anomenan diumenge*, com sàbiament prescriuen algunas lleys promulgadas en nom del Poble de California, que regulan eixa qüestió á judici de nostres individualistas, d' una manera arbitraria y d' una manera justa y necessaria á jutjar per nostra pobre opinió.

Pero ¿te dret l' Estat pera legislar sobre aquest punt? Si be reconeixem que l' Estat modern, gracias á un poder absolut que li donan las condicions especials de sa existencia, ha invadit terrenos ahont no podia en recta justicia posar sa planta; si be veyem lo perill que hi ha en afegir poders á sos nombrosos poders; y si be creyem equitatiu que fossin altrás entitats las cridades á resoldrer la qüestió del descans dominical; veyem no obstant que donada la actual organisació de las nacionalitats y de las mateixas classes socials, lo Poder Públich pot regular d' una manera fixa una necessitat tan indiscutible com la que está ocupant nostra atenció. No oblidant donchs lo modo d' ésser del Estat modern, recordant que un dels fins de tota societat humana, es lo benestar de sos ciutadans y que aquet no pot obtindrer sense que l' ordre regni en la comuni-

tat y sens que hi hagi harmonia entre tots los individus y totas las classes del conjunt social, y ademés no perdent de vista las rahons que abonan la utilitat del repós dominical, se veurá ab tota evidencia que lo Poder Públich no sols te 'l dret, sino 'l deber, de legislar sobre la qüestió, tantas voltas nomenada; perque jamay deu perdrers de vista, que essent utópica la igualtat entre 'ls dos elements de la producció tan pregonada per la economia individualista, sempre lo treball será més débil que 'l capital, y per lo tant en be de l' harmonia social, deu ésser protegit pel Estat tot lo necessari perque no haja de subjectarse á la voluntat dels capitalistes, que si be poden ésser virtuosos, no peraxó pot deixar d' habernhi que dominats pel positivisme modern, ni mirin los medis ab que satisfan son egoisme, ni vegin en l' obrer altra cosa qu' una forsa natural necessaria pera la producció de la riquesa.

Comprentent eix deber l' actual Govern espanyol, ha comensat ja sa tasca, presentant al Senat un projecte de llei reguladora del repós dominical; mes per desgracia, d' un cop de vista 's veu, que si be no informat del tot en las teorias individualistas, no es res mes qu' una avinensa entre las diferents escolas representadas en la Comissió de Reformas Socials, autora del esmentat projecte, pel mateix istil de lo que passa en certs arbitratjes. que deixant apart la justicia, se resolen donant una part de rahó á cada interessat.

Y sino observis que mentres l' article primer donantnos una gota de mel, priva terminantement tot treball en diumenge, encare que sols siga als que no arriban á divuyt anys, lo article sisé fent potestatiu lo cambi del jorn de repós, dona la rahó al individualisme inutilisant la llei; ademés no deu deixarse de parar compte, en que si 'l projecte volgués ésser clà, hauria englobat en un los dos articles, decretant un dia de descans setmanal pels menors de 18 anys á son lliure esculliment, ¿per qué no s' ha fet aixís? Pensi cada llegidor lo que sa rahó li dicti, per que per respecte á la Comissió de Reformas Socials, no 'ns atrevim á publicar nostre pensament.

Completament inútil es l' article segón, per quant pera son compliment es necessaria la imposició, que cabalment no usen ni poden los estaments mes necessitats de la festa setmanal; lo tercer tampoch te rahó el ésser, per que suposa vivents uns gremis que no existeixen, á menos que reconegui com á tals, las associacions obreres de resistencia, ó 'ls d' industrials repartidors de las cuotas contributivas; pero en cambi, lo senyalat ab lo número quatre, referintse solsa-ment als empleats del Estat de la Provincia y

del Municipi, creyém podría conquerirse son compliment ab un xich de bona voluntat, essent per lo tant la part mes veritable de la lley.

Del article quint, ja que permet lo treball á certas industrias, no pot dirse 'n res fins á saber ab precisió quinas menas de feynas no poden pararse un día á judici del Govern; lo séptim, ve á donar l'única nota religiosa á una lley qu'ho hauria de ser en totas sas parts, no sols per que son católichs la casi totalidad d' espanyols, sino també per que la vigent Constitució reconeix la Iglesia Católica com á religió oficial del Estat, y lo demunt dit projecte, no sols no compleix tal disposició, sino que fins dona tan poca importancia á las prácticas religiosas, que no se 'n recorda fins á las derrerías.

Pero l' article vuyt, es lo que acaba de posar lo sagell de inutilitat al projecte que 'ns ocupa, per que subjectant son compliment á la mateixa penalitat, á la mateixa jurisdicció y á la mateixa inspecció que regula 'l treball dels menors, que ab tot y ésser clara y terminant y á apesar de sos divuyt anys d' existencia, no s' ha vist jamay complerta, no gayre mes podém esperar de la que ocupa nostra atenció.

Per sort no faltan en l' Alta Cambra espanyola hòmens eminents y plens de zel per no permetrer qu' així 's jugui ab totas las prescripcions religiosas, que de cap manera deixarán passar endevant una lley tan mal forjada, y no sens fonament confiém, que quan se reguli lo descans dominical, se tindrà present son caràcter religiós, mes que son aspecte higiènic y social, per que en nostra opinió la rahó primera y principal que fá necesaria la santificació de la festa, es la paraula de Deu:

«Recordat de santificar lo día del dissapte.» (1)

LLUÍS MARSANS.

CATARINA DE SENA

Á AVINYÓ.

(TRADUCCIÓ DEL PROVENÇAL)

(Continuació)

«Mentrestant la gran claretat s' apagava, y quan ja se 'n eran entradas las ombras, m' ha semblat veure al monjo Ramon que dexava 'l séti papal y prenía á na Catarina en sos braços y se la 'n duya vers la porta de la sagristia. Mes axó no ho he ben vist, una fosquedat completa regnava ja dins la esglesia. Tot seguit que 'l dia ha puntejat, soch vingut corrent á contarvos axó que he vist...»

Quan lo Cambrer hagué parlat, los cardenals se miraren remenant lo cap. Després un digué: «Si será fals una vegada que 'l diable la freqüente! Mes, si Deu es ab ella, ho veurém aviat. Nostre dever es d' impedir, de totas maneras,

que 'l papa d' Avinyó s' en vage á la ciutat de Roma.» «Axó es mes enrahonat,» digueren los altres. Pero una riallada esclatá al fons de la sala, y 'n sortí ab son mal visatge Job Salaam, un jueu que tot Avinyó conexia per sas grants riquesas. Segons se deya, tenia en un sol amagatall dinou gerras plenas de xinxóns. Los cardenals l' havian cridat al concell secret que celebravan per demanarli l' ajuda de sos dineróns. Sabian que 'ls jueus volian que 'l bon papa Gregori 's quedés á Avinyó, per lo que 'ls protejia en molts cassos y 'ls dava una llibertat que no podian lograr en altres payssos.

Job Salaam, prenent la paraula avans que li donessen, digué: «He sentit la explicació de Mossen lo Cambrer. Donchs be, voleu, de cert, que 'l papa 's quede á Avinyó? Jo me 'n encarrego. Avans de demá, vos faré tocar ab lo dit la prova de com aquellas maravellas son obra del Diable. M' encarego de portar l' assumpto tot solet y com cal. Mes, per ferho, 'm convé la clau de vostra iglesia; y si voleu deixármela per durant aquesta nit, podeu anar á dir al Sant Pare que vinga d' amagat, com Mossen lo Cambrer, á veure si 'l frare Ramon no es pas lo diable y si la monja Catarina no es pas una condemnada. Vos juro, pel sagrat Talmud, que demá, á trench d' alba, lo papa manará cremar de viu en viu la monja y 'l frare, com bruixots que han fet pacte ab lo Dimoni. Sols vos demano gran reserva.»

«Entregar la clau de la iglesia á un jueu! no sería axó un sacrilegi?» digué Mossen lo Cambrer.

Lo cardinal Pere de Lluna, que devia mes tart arribar á papa, y que passava per un sabiás, digué: «No hi ha sacrilegi quan no hi ha intenció, y no hi pot haver intenció quan aquest medi pot resultar pel be de la Iglesia. Mossen lo Cambrer, me sembla que podeu entregar la clau á Job Salaam.» Tots los cardenals ho aprobaren y digueren: «Mossen lo Cambrer, podeu donar la clau á Job Salaam.»

Y Job Salaam, havent pres la clau de la iglesia de Dom, desaparegué, ben satisfet d' haver salvat sos xinxóns, mes ben capficat per trobar la manera de fer passar al monjo Ramon y á na Catarina per dimonis.

Lo jueu no torná á la seva casa de la jueria. Embolicat en sa capa, empenqué la *Pignoto* (1) y 'l carrer de Filonard. Alguns matiners lo vegeren entrar en una casa d' estuba del carrer del Pont-Trencat. En tot lo dia ningú 'l vegé sortir d' aquell casuch.

Los Cardenals avinyonenchs se n' havian tornat á llurs casas un xich mes tranquils.

Lo plan del jueu, que ja sabian que era capás per tot, los havia esperansat.

Lo Cambrer torná al palau del papa, y encara transtornat per la visió de la nit, aná á trobar al Sant Pare, que encara feya oració dintre del seu oratori. Quant lo Papa 'l vegé entrar, blanch com una cera, li digué: «¿Qué 'm veniu á contar bon cambrer?» Y 'l bon cambrer feu al Sant Pare la narració de lo que havia vist á la nit: lo frare Ramon assentat en la cadira papal, immobill com una estàtua; los éxtassis de na Catarina, l' aroma de son cos, la llum enlluhiernanta que la rodejava, la nuesa de sa carn, sos crits extranyos, y son esllanguiment en los braços del frare Ramon.

Lo papa espantat per aquesta explicació, li va dir: «Mon cambrer, aquesta nit vull veurer ab mos propis ulls tal espectacle. No 'n faltaria d' altra, si 'l vicari de Jesucrist no n' esbrina la veritat... No 'n digau res, y veniume á buscar aquesta nit.» Lo Cambrer s' incliná, y sortint de reculas, digué: «Se farà com haveu dit.»

Durant la diada en tota la població avinyonenca hi hagué gran moviment: hi va haver disputas, batussas, cops de

(1) Exodo, cap. XX, v. 8.

(1) Nom d' una plassa d' Avinyó.—Diccionari de Mistral.

puny y gavinetadas entre 'ls italians que volian veurer tornar lo Papa á Roma, y 'ls avinyonechs que 'l volian retenir en la ciutat de la riba del Ródano.

Quan, al cap de poch, arribá lo hora del Consistori en que 'l Papa havia de donar sa resposta de si ó de no, á na Catarina, lo poble acudí devant del palau. En la espayosa plassa y en los carrers del Bon-Partit y dels Perolers, la gentada era atapahida con los grans de blat dins la mesura; no 's veyá sino caps que 's tocavan uns als altres, y todas las caras estavan giradas envers las grans finestras de la sala del Consistori: y pujava d'aquell onatge de gent, un fressejar semblant al del vent terral entre 'ls arbres del bosch. La espera no fou llarga: s'obrí un finestral de la sala del Consistori, y Mossen lo Cambrer s'hi mostrá, fent senyal de que l' escoltessin. Al moment la remor se abaixá; Mossen lo Cambrer ab sa veu clara va dir: «Nostre bon Sant Pare fa sapiguer á son amat poble de Avinyó que no daré cap resposta ni de si ni de no, en tant que Nostre Senyor Jesucrist no li haurá fet coneixer sa voluntat manifesta per una senyal ben marcada, y m'ha encarregat de benehirvos á tots...» Y fent la senyal de la creu sobre la multitut, lo cardenal tancá la finestra, y se'n torná á dins. La gentada 's senyá y un gran crit de *visca 'l Papa Gregori*, esclatá tres colps, tan formidable y ressonant, que 'ls pagesos de las garrigas de Vilanova apuntalant á terra llurs cavechs, se digueren: «Alguna cosa hi passa á la ciutat pontifical!»

FELIX GRAS.

(Acabaré).

LO DEL MONUMENT

Nostre bon amich y mitg compatrici nostre, lo jove escriptor y entussiasta catalanista en Lluís Espinalt, nos obliga á molestar altra volta als apreciables lectors d'aqueix setmanari, per contestar, encara que sigui molt breument, al hermós article que acaba de publicar en lo *Setmanari Catalá* de Manresa, contradint lo judici que exposarem sobre lo projecte del monument del Bruch. Hem de confesar per endavant que som enemichs de disputas y barallas, y no volém de cap de las maneres ni per res del món, renyir ab qui 'ns unexen llassos de verdadera y ferma amistat; y que, per altra part, estém ben convensuts que aqueixas fressosas polémicas, que devagadas s'originan per un esperit patriótic, exagerat, fins á cert punt ben disculpable, no aclareixen pas gran cosa y moltes de vegadas solsament serveixen, per fer caurer la nota del ridícol, sobre causas per altra part ben simpáticas y dignas de tot l'apreci y estima.

Aném donchs al grà y eiximne ab pocas rahons si pot ser.

Deyam nosaltres, que 'ls Manresans volian donar una significació del seu monument, que no podrà tenir jamay, perquè dat cas que passi avant lo seu projecte, lo monument que s'axe-caria en la ciutat de Manresa no seria, ni podria jamay ab tota propietat anomenarse, conmemoratiu de la gloriosa jornada del Bruch, sino tot lo mes de la gloria particular que correspon á

eixa ciutat en aquella famosa acció; y per cert que 'ns alegrém de debó que estigui ara conforme ab nosaltres, respecte de aixó, lo Sr. Espinalt, desfent lo que fa poch temps deya lo seu setmanari, quant excitava als manresans á treballar y á no dormir per poguer abastar per la seva ciutat tant brillant corona de gloria.

No obstant, lo cert que nostre bon amich, com á bon manresá, s'engresca y s'escalfa de debó parlant d'aqueixas cossas, y arriba á dir que volerli donar al seu monument lo significat de monument del Bruch, fora «tancar en un cercle reduhit la gloria conquerida en la guerra contra 'l francès per la covadonga catalana, perquè Manresa, diu ell, te la gloria mes gran; y, millor que del Bruch, mereixeria anomenarse ciutat de la Independencia y ab aquesta denominació, s'abarcaria tota la gloria que 's conquerí ab sa conducta.»

Aixís, donchs, quedém que si fins ara demanavan los manresans lo monument per haver sigut ells los héroes del Bruch, ara 'l demanan per haver sigut los héroes d'aquella heroyca guerra de la Independencia.

Nosaltres solsament los contestarém á n'aixó, que ja saben ells la acalorada y forta disputa que anys enrera, aqueix esperit de centralisar las glorias (que sigui dit entre paréntesis, no te res de catalanista), los va promouner ab los Igualadins y sino ja qué com hem dit no 'ns agradan las barallas ni las disputas, los diríam que ja 'ls ve de lluny aixó de volguer despullar y deixar arreconadas á las patrias petites.

Manresa com tothom sab, te la gloria gran d'haver donat lo primer crit de guerra al extranger, y com á capital que 's d'aqueix Plá de Bages, no te res d'extrany y era com molt natural, que fos lo centre d'operacions d'aqueixa comarca, com Vich ho era de la Plana y la noble Igualada de la comarca del Noya. Per lo demés, tothom va fershi qui mes va poguer en aquella santa creuada y com diu mol bé en Gomez de Arteché, «la gloria es común para todos,» y per aixó defensém y voldríam nosaltres que si 's tracta de aixecar en nostra Catalunya un monument conmemoratiu d'aquella heroyca guerra de la Independencia, se fassi en lo Bruch, en lo mateix indret com deyam, ahont la Divina Providencia volgué coronar en aquells días memorables del 6 y 14 de Juny del any 1808, ab los llorers de la mes esplendorosa de las victorias, los fronts no dels manresans, ni dels sallentins, ni dels igualadins, ni dels sampedorencs, sino de tots los catalans, perquè tal volta qui mes va ferhi en aquella brillant campanya, fou algún pobre pageset, que jau en lo fossar humil d'algun poble arrenconat de nostra terra.

En lo que estém del tot conformes ab lo Sr. Espinalt, es en alló que diu que «lo monument se fassi allà ahont se fassi, no ha d'alterar per res lo fallo de la historia,» y afegirém nosaltres que si 's feya en la ciutat de Manresa, quan voldríam representarnos aquella brillant campanya aixecariam los ulls á la montanya santa de Montserrat, y 'ns semblaria sempre que allà en lo indret del Bruch, hi veyam á la perla de Catalunya, la Reyna de las batallas, nostra hermosa Moreneta, cobrint ab las sevas alas, als héroes d'aquella brillant jornada de gloria, que foren tots los fills d'aqueixa noble Catalunya. Per lo demés, ja sap lo Sr. Espinalt que com á sampedorencs, no podem menys d'estar mol agrahts al erudit metje de Manresa, nostre bon amich lo Sr. Miró, que fou lo qui primer que cap altre, revelá lo nom del héroe de nostra vila, lo brau timbaler del Bruch, preparantnos y esbrossantnos lo camí, ab los seus treballs sobre eixa batalla, publicats anys enrera en la *Il·lustració Catalana*, perquè poguessem nosaltres mes tart, fer ressaltar la seva figura en aquella immortal diada; moguts solzament pel amor que sentim envers la patria del nostre cor.

Acabem donchs d'una vegada aqueixas rahons, donant las mes expressivas gracias á nostre bon amich y franch adversari, pels inmerescuts elogis que 'ns tributa en lo seu hermós escrit, y sobre tot per las calurosas y patrióticas frases què dirigeix en elogi de nostre héroe, y que com á sampedorencs li agrahtim de cor, y sábiga que no falta qui barrina per veurer si 's podria també perpetuisar sa memoria en la seva patria, que fou també com ho recorda ab complacencia el Sr. Espinalt, la patria del seu bon pare y dels seus antepassats, que al cel sian.

Y sigui sempre l'última paraula alló que 's diu á las aulas *sed hæc arguendi gratia*; y amichs com antes.

ANTÓN VILA, PBRE.

Sampedor 21 Abril de 1891.

L' ESCUT HERÁLDICH D' IGUALADA

(Continuació.)

II

Fem un poch d' historia (1). La primera menció que trobam escrita d' Igualada, no ve renascuda de anteriors peripecies cartagineses, romanes ó serralhines; es una escriptura per la qual en Ramon Guillem d' Odena y sa muller,

cediren al abat y monastir de Sant Cugat del Vallés, la dita vila y son terme, á 3 de les nones d' octubre del any, diu, xxiv del regnat d' en Lluís (Ludovico Pío, any 838), qui, segons alguns historiadors, la prengué dels moros, l' any 825, constant per altres documents que Igualada fou sufragánea de la parroquia d' Odena, fins á l' any 1087.

Confirmada y lloada aquella donació per altre Ramon d' Odena, en 1185, lo prebost de Sant Cugat aná exercint plena jurisdicció civil y criminal en Igualada, ahont tenia un batlle que 'l representava, fins que en lo segle xiii, any 1233, cansat de la lluyta que continuament havia de sostindre ab los senyors dels castells circumvehins (Odena, Montbuy, Claramunt y Jorba), cedí la meytat de sa jurisdicció al rey en Jaume I, ab la condició de que se exercís simultáneament per dos batlles, nombrats l' un per la Corona y l' altre per lo monastir. Per dissort dels igualadins, á las intrusions violentes de aquells senyors, que no pararen may, ocorregué mes avant la del ja poderós vescomte de Cardona, senyor d' Odena, rival perpétuo d' Igualada per cobejós esperit de dominació, en forsa d' un vitalici que li otorgá lo rey Jaume II.

Patí nostra vila, per los susdits motius, llarguissims afanys y contradiccions, fins que lo propi Jaume II, ab privilegi del any 1320, la reincorporá á la Corona, jurant per sí y sos successors no alienarla jamay; aixís es que en Corts de Perpinyá del any 1350, ella figurava entre les viles de reyal, y en tal calitat formulá sos *greuges*. Poch après, en 1363, no obstant los solemnes juraments d' aytal privilegi, lo terrible Pere IV, en defalliment de diners, no dubtà vendre la vila á son germá Ferrán, marquès de Tortosa, emperó tan traicioner ab l' un com ab l' altre, no bé passats dos mesos, doná ó feu donar alevosa mort al Ferrán, trametent la vila, primer á Enrich de Trastamara, y après á l' infanta Maria de Portugal, viuda de Ferrán, y ell mateix, en 1373, acabá per amprarse de la trafegada vila, mitjensant una redempció de 3.000 florins d' or, per part de la mateixa. Firmaren lo renovat privilegi lo rey en Pere, sa muller na Leonor y lo príncep primogénit, que mes tart regná ab lo nom de Joan I, essent de notar que s' autorisá als habitants d' Igualada pera desobeir tot precepte contra aquest privilegi dictat, encara que ho fos per lo mateix trono, en qual cas, fins ab les armes á la mà, podrian los igualadins resistirse á cumplirlo.

Certament, si alguna época històrica pogués valdre á Igualada lo timbre de la Creu, seria la que acabám de resenyar, ver calvari de incessants tribulacions. Per fortuna, si lo rey en Pere

(1) En totes les referencies seguirém principalment lo curiósissim *Aplech de datos pera la historia de Igualada*, que ab altres importants treballs y documents històrics publicá en Jaume Serra é Iglesias, en lo *Butlletí del Centre Catalanista* d' aquella ciutat.

li causà molts torts, en cambi li concedí en 1379, fent la sua part contra 'ls barons que tot sovint la burlavan, que sos habitants, armats en some-
tent, poguessen entrar en tots llocs comarcans, tant realenchs com baronals, agafar los malfactors y presentarlos als batlles de la vila, y á 30 d' agost de 1381, entre altres mercès, lo titol de *carrer de Barcelona*, que importava pera sos vehins, com importà per los de altres poblacions igualment afavorides, lo privilegi de ciutadania de los de la capital, ab sas mateixas franquexas y llibertats, que eran moltes; fet importantíssim y de gran transcendencia, del que 's pot dir aranca la llegítima emancipació y autonomia de la vila.

En vista de lo referit, ¿qué te d' estrany que Igualada, *carrer de Barcelona*, adoptàs l' escut d' armes d' aquesta ciutat? ¿No simbolisa ell lo succés més capital de sa historia, sa renaxensa á la vida propia, sa exempció de tantes servituts anteriors? ¿Quin timbre millor de llibertat, feultat y agraïment?

JOSEPH PUIGGARÍ.

(Seguirá.)

ESTUDIS DE REGIONALISME

IX.

GERARQUIA Y DESCENTRALISACIÓ

per A. Pougnet.

Títol II.—GENERALITATS.

Lo principi explicat en la primera part d' aquest treball de que 'ls poders públics han de funcionar lliurement dintre sa esfera de relacions socials y que la competencia de dits poders está determinada per la naturalesa d' aqueixas relacions, pot entendre 's en dos sentits.

Significa primerament, que la competencia del poder está determinada per l' *objecte* del liti-
gi, y aixís será política, administrativa ó judicial. Es aquesta una qüestió d' importancia capital pera 'l manteniment de las llibertats populars, pero que no afecta d' un modo directe al problema descentralisador.

En segon lloch, hi ha relacions socials que s' estenen á tot lo país; d' altres que sols interessan á una part, per mes que l' *objecte* d' unas y altrás sia del mateix ordre; hi ha donchs interessos generals que solen abraçar tot lo país sense afectar directament á cap part del mateix, é interessos purament locals que 's refereixent *directament* á una porció del país; entre aquestos n' hi ha que son locals en relació al conjunt de la nació y generals quant s' aplican á las subdivisions del territori en que 's manifestan. Aixís, l' interés departamental es local comparantlo ab

tota la Fransa y general en relació ab los municipis, (*communes*), compresos dins del departament. Hi ha finalment interessos qu' anomenaré mixtes, y son aquells que interessant á tot lo país afectan á una part mes directament que á las altrás. Considerant lo principi en aquest sentit, significa que la relació purament local, será regulada per lo poder local; lo general, per lo poder central y la mixta per aquestos dos poders, qüal acció será combinada seguint las reglas fixi la constitució.

Totas las nacions están divididas en fraccions més ó menys extensas; la tradició sol determinarlas; y encara que s' unixin forman un sol territori nacional, la patria, conservan certa anatomia de la qüal son testimonis irrecussables los interessos locals y 'l patriotisme de campanar. La Fransa es segurament lo país d' Europa de territori mes unificat y aixó 's deu tal volta á que sa unificació es molt antiga. Per lo tant los interessos generals representan un conjunt mes considerable que 'ls locals; jo reconech de bon grat en aquesta nació la unitat politica en quant á la organisació dels poders locals y á las reglas que presideixen la acció d' aquets poders. Y ab tot, ¡quántas cosas interessan més á Marsella que á Burdeos ó Grenoble! A Fransa mateix trobém donchs los interessos de provincia, de ciutat, de vila, com trobém també los de familia y d' individu. Respecte de tots ells, l' Estat no hi es indiferent, donchs los compren tots, pero no l' afectan directament. En los païssos poch trasbalsats per freqüents y violentas revolucions, aquestas divisions son la obra lenta y casi exclusiva de la tradició; l' amor de provincia se manté al mateix temps que 's mantenen las aspiracions nacionals, y aquest es l' estat mes favorable á la llibertat. Mes la Fransa en un jorn d' ira sagellà la obra del centralisme real y des-
trossant las últimas barreras de las tradicions territorials substituhí ab violencia lo departament á la provincia per mes que ha conservat lo tipo del municipi. Ja ho he dit en altre lloch: la reconstitució de las grans divisions territorials es avuy impossible; pot dividir-se arbitràriament una provincia, pero no 's pot crear; se pot renyí ab las tradicions, mes no formarne de novas, lo departament resistirá donchs á tota reacció; deu acceptarse sia lo que vulla nostra opinió.

Lo departament y 'l municipi son las nostras duas unitats territorials; en aquest sobre tot cal estudiar lo mecanisme de nostra administració, donchs en ell recau principalment l' excés de la descentralisació administrativa. (1)

E. M. B.

(1) Procuraré abreviar aquesta segona part com se veu d' aplicació més directa á la organisació administrativa de Fransa.

LAS PATRIAS PETITAS

MOVIMENT REGIONALISTA

S' ha publicat ja 'l cartell del primer Certamen Literari de Palamós, que dias endarrera anunciarem. Lo cartell diu aixis:

«Alguns joves amants de las Bellas Lletres han acordat la celebració de un *Certamen Literari* lo dia 25 de Juny del present any, según de la festa major d' aquesta vila, á qual objecte la comissió organitzadora convida á tots los poetas y prosistas, los que deuen subjectarse á las condiciones es-tabletadas pel present

CARTELL:

I.—Una FLOR NATURAL, premi anomenat d' *honor y cortesia*, ofert per Los Joves, s' adjudicarà al autor de la millor poesia inspirada en lo sentiment del amor. Lo qui obtinga aquest premi deurá ferne present á la dama de sa elecció, la qual proclamada REYNA DE LA FESTA, entregará desde son siti presidencial, tots los demés premis als que 'n resultin guanyadors.

II.—Un rich ESCUT D' OR representant las armas de Palamós, ofrena del Magnífich Ajuntament Constitucional d' aquesta vila, s' adjudicarà á la millor poesia que descriga un fet històric nacional.

III.—Una COLECCIÓ D' OBRAS DE BALMES, oferta pel Reverent Senyor Rector d' aquesta vila, al poeta que millor canti *glorias y virtuts de Maria Santíssima*, la Patrona de Palamós.

IV.—Una MEDALLA D' ARGENT Y OR de la societat de Salvament de Naufrechs, que ofereix la Junta local d' aquesta vila al autor de la millor poesia inspirada en la caritat marítima.

V.—Un OBJECTE D' ART ofert per lo diputat á Corts pel districte de La Bisbal D. Pere Puig y Calzada, al autor del millor treball en prosa sobre 'l següent tema: *Projecte de Constitució de un municipi autònom dintre d' un estat federal*.

VI.—Una PLOMA D' ARGENT ofrena del Diputat provincial D. Miquel Avellá al poeta que millor canti las virtuts del treball.

VII.—Un OBJECTE D' ART ofert per la Cambra de comers d' aquesta vila al millor treball en prosa sobre 'l següent tema: *Historia de la industria tapera d' aquesta comarca y sas relacions ab lo comers*.

VIII.—Un OBJECTE D' ART que ofereix D. Joseph Simón y Radó al autor de la millor memoria ó treball en prosa sobre 'l següent tema: *¿Quina importancia mercantil té 'l port de Palamós? ¿Pera millorarla quins medis s' haurian d' emprar?*

IX.—Un PENSAMENT D' ARGENT ab una inscripció daurada ofert per varis aymadors de las lletres patrias de La Bisbal al autor de la millor poesia lírica de tema lliure.

X.—Una PLOMA D' ARGENT Y OR que ofereix D. Joseph Dalmáu y Carles, Profesor de las Escuelas Municipals de Girona, al autor del millor treball sobre 'l següent tema: *Importancia de la intuición en la enseñanza*.

XI.—Un ARTÍSTICH RELLOTJE DESPERTADOR que dona D. Ramón Masifern, al autor de la més sentida elegia al célebre catalanista D. Joaquim Sitjar y Bulcigura.

XII.—Una CIGARRERA DE CONXA AB ENCROSTACIONS D' ARGENT DAURAT, ofrena de uns quants palamosins residents á Barcelona, al autor de la millor oda al mar.

XIII.—Una ESTRELLA AB QÜA D' ARGENT, ofrena de lo societat de ball «La Estrella ab quá,» s' adjudicarà al autor de la millor poesia que tinga per tema «*La Cercavila*.»

VIV.—Un OBJECTE D' ART ofereix D. Salvador Bonet, al autor de la millor oda á Palamós.

XV.—Un OBJECTE D' ART ofert per D. Martí Roger y Aymerich, al poeta que millor descriga alguna de las costums del Baix Ampurdá.

XVI.—Un ESCARABAT D' ARGENT fent rodolar una bola que donan varios palamosins, al autor de la millor poesia humorística.

Además dels premis indicats se concedirán los accésits ó mencions honoríficas que 'l Jurat consideri convenientes.

Las composicions deurán esser inéditas, originals y escritas en castellá las V, VII, VIII y X; en catalá ó castellá las II, IV, VI y XIV, y las I, III, IX, XI, XIII, XV y XVI que 's volen ab precisió catalanas.

Constituirán lo Jurat calificador los Srs. D. Joaquim Riera y Bertrán President, D. Narcís Verdaguer y Callís, D. Ferrán Agulló y Vidal, D. Candi Figa y Piferrer y don Martí Roger y Crosa, Secretari.

Tots los treballs se remetrán al Secretari de la Comissió organitzadora D. Lluís Oliu y Gispert avants del dia 10 de Juny vinent. S' enviarán en plech clós que contingui lo nom del autor, portant en la coberta lo mateix títol y lema de la composició.

La Comissió organitzadora se reserva per un any lo dret de propietat de las composicions que obtingan premi ó accésit.

Palamós 15 d' Abril de 1891.—Lo President, Primitiu Lloveras.—Lo Secretari, Lluís Oliu.»

La societat felibrenca de Paris celebrá en lo mes passat, una sentada solemne. Al voltant de la taula presidida pel felibre Sextius-Michel, hi havia Pau Lafitte, P. Arène, M. Faure, y tota una colla de noms tan notables com aquets en la literatura francesa. Los concurrents recitaren, llegiren y cantaren hermosas poesias y cansons provençals, resultant una vetllada tant patriòtica com literariament interessant.

A Tolosa ha comensat á publicarse un periódich setmanal lo *Gril*, escrit en llengua del pays.

La associació la *Concourdo*, de Nimes, celebrará aquest istiu un certamen literari.

Hem rebut lo nombre 10 del *Reus Artistich*, que, además de escullits grabats, conté 'l text següent: *Historia del mes*, per D. J. Planás Mora.—*Una carta de Rosita Mauri*.—*Mon amor...*, poesia per D. C. Ferrer.—*La mort del rich* (de E. Zola), traducció del senyor Reig y Vilardell.—*Apunts locals*.

Lo senyor Administrador de *La Ilustració Vascongada*, nos fa sapiguer que, per ara, no 's pot continuar la publicació de dita important revista, que nosaltres haviam alabat degudament sobre tot per estar informada en los principis de nostra causa regionalista. Sentim per tant la suspensió y desitjém que las dificultats sobrevingudas pugan ser dominadas.

En una notabilíssima festa literaria celebrada lo diumenge passat en lo col·legi Samá, de Vilanova y Geltrú, que dirigeixen los P. P. Escolapis, se representá lo drama històrich, catalá, de D. Manel Ribot y Serra, *Lo Vectigal de la carn*.

Lo passat diumenge celebrá una vetllada literaria musical la novella Associació patriòtica de Barcelona, *Lo Foment Catalanista*.

Ab satisfacció vegerem que l' espayós domicili de la so-

cietat estava ple de gom a gom d'una concurrència escullida y sumament simpática, en que abundava l'element jove y de la classe que 'n dihem popular.

Lo president del *Foment* explicà en breus frases que per las dificultats del temps en que aquell ha vingut á la vida, no era prudent celebrar la solemne inaugural de la Associació; mes que mentres tal oportunitat s'espera, se celebrarian tot los diumenges, si era posible, actes com aquell d'abarjo pels socis y de patriótica propaganda.

En la vetllada se llegiren magníficas poesias y altres treballs literaris que aplaudi la concurrència, y s'hi executaren varias pessas de piano y de cant, per distingits artistes. Lo tesorero de la Associació donà las gracias.

Esperém que la volada que pren la naixent societat augmentará prompte'l nombre de socis, y que adquirirá ab ells una importancia y una forza que pot ser de gran profit pels interessos de Catalunya.

Avuy, á las sis de la tarde, en los claustros de la iglesia de Santa Agna, celebrará una vetllada literaria musical la *Academia de la Verge de Montserrat y San Lluís Gonzaga*, associació benemérita que sap enllaçar com cal sos fins religiosos ab los devers patriótics, puix te per llengua oficial la catalana.

Lo *Secció Catalanista* de la Academia de la Joventut Católica d'aquesta ciutat, celebrará aquesta tarde, en lo saló del ex-restaurant del Parch, l'acte solemne de la repartició de premis del Certámen literari catalá que dita corporació anyalment celebra. Com que l'acte es important y se 'ns ha fet l'obsequi de convidarnoshi, no hi farém falta y 'n donarém compte.

Vilafranca 21 d'Abril de 1891.

Lo Director de *Lo Somatent*, de Reus ha rebut la següent carta:

"Molt senyor meu y de ma mes distingida consideració: En vista de que son apreciable diari ha sigut un dels primers en publicar que á Vilafranca se fundava un «Centre Catalá Vilafranquí» permetim se insertin en ell las presents ratllas, donantli novas de la constitució del mateix, que tingué lloch lo diumenje prop passat en los salons del «Centre Agricol»."

Eran prop de las quatre de la tarde quan comensá la sessió presidida per la comissió organitzadora composta de don Pere Sacases, notari, don Joseph Balta, hisendat y actualment propietari del edifici històrich casa palau dels Reys d'Aragó, y l'entusiasta catalanista don Marian Roig, fill del banquer d'aquesta vila.

En Pere Sacases exposá en correcte y castís llenguatge los motius y objecte de la fundació del «Centre Catalá Vilafranquí» que ha d'esser lo porta veus del catalanisme d'aquesta comarca, feu atinadas consideracions sobre nostra venerable y bella parla ja que'l governador de la provincia no volgué admetre los Estatuts si no eran escrits en la *hidalga* llengua castellana. Després d'haver llegit los estatuts á la numerosa concurrència, composta de tots los que en aquesta vila nos honrém ab lo dictat de catalanistas, se va suspendre la sessió per deu minuts, pera posarse aixís d'acort avans de votar la Junta Directiva.

Reanudada la sessió se va procedir á la votació, que fou secreta, sortint elegit president per unanimitat don Pere Sacases, y ab majoria de vots vis-president don Joseph Balta R. de Cela; secretari don Marian Roig; tesorero don Joseph Soler, y bibliotecari don Pere Bolet.

Vilafranca, la pubilla del Panadés, ja te una societat destinada á fer revirer lo sagrat foch de la pàtria tan temps cobert per las cendras acumuladas pel centralisme. Deu

fassi que Vilafranca 's desperti de son ensopiment y 's recordi que per las venas de sos fills corra sanch catalana.

Aixís fem vots pera que sia, pera l'enaltiment y grandesa de nostra estimada Catalunya.

Se despedeix de sos amables lectors y queda sempre seu afectíssim.—P. B."

La Voz del Pirineo, de Puigcerdá, inserta en son número del dia 19 del corrent, y escrita en llengua catalana, la primera part d'una curiosa llegenda del Santuari de Nuria.

CORREU NACIONAL

Com mes nos acostém al primer de Maig, mes va crexent la espectació ab que espera tothom los successos que en tal día han d'ocorre y que ja alguns interessats profetisan y comentan com si 's tractés d'una visió apocalíptica. Segle es aquest de exageracions. Tot lo que concebim volem que sia gran, que surti de lo ordinari, ja 's tracti d'un invent mecanich, ja d'un moviment social, ja d'una hipotesis purament especulativa. Nos hem adjudicat lo dictat de grans y... ¡no s'en falta poch ni gayre!

Excelencias nostras son lo vapor, la electricitat, la industria, etc., etc.; mes, zahont son las grans ideas? aquellas que donavan virilitat al esperit y robustés al cos, de qui era filla la virtut del sacrifici y que inspiravan al home un altre sentiment de son destí que'l de consumir-se en una comoditat material enervadora.

Perque al cap de vall aquesta es la suprema síntesis de las actuals qüestions socials; benestar individual, benestar material, importancia exclusiva del número *hu* que 's complau en excitar y romoure als demes *huns* de son entorn pera surar demunt de sa terbolencia onada y arribar axis á la cima en que creu trobarhi la comoditat tan cobejada.

Naturalmen no tots los *huns* han perdut en grau igual lo sentit practich; mentres una part, la excitada y que va cega á estimbar-se corrent darrera d'una comoditat utópica, l'altra part (la excitadora), s'aprofita d'aquella ceguera. Tenim los exemples á la vista. Tal lo quefe polítich, que promet lo que ja sab que no podrà donar y somou las masses, que convertitá mes tart en carn de canó, per pujar al cim del candlero. Tals los agitadors de las classes treballadoras, que han resolt lo problema de viurer sense suar, y que entre tant que 'ls obrers s'aniquilan ab *huelgas* y ab quotas, ells viuhén guapament dels fondos recaudats quan no 'ls *irregularisan*. Y tal, per no esmentarne mil y mil, una bona part de la premsa que la colecta de *perros chicos* que li don vida en la explotació dels assumptos palpitans, y axis no 'n desperdicia cap, y li dona proporcions, y l'estira y li dona voltas, mal se tracti de las asquerosas particularitats d'un crim que desmoralisa á la nació, com d'una excitació social que la empobreix ó enfonza. Ella es lo principal vehicul que prapaga la malaltia qual germen quedaria aislat ó caminaria poch á poch á no ser son auxili.

No obstant la reacció se va iniciant, y no 'perque los antics ideals subsisteixin á las novas utopias. Lo desengany ha obert los ulls á molts dels *huns* cegos á que 'ns hem referit, y á mida que hi vehuen van reculant pera alcansar sa suprema aspiració, la comoditat individual, per altrás vias mes planeras. Ho proban los homes polítichs mal s'anomenin Sagasta y Castelar, declarant que la qüestió obrera han de resóldrela particularment en sa part essencial amos y treballadors, sense que l'Estat pugui directament intervenirhi; y ho proba lo desencant dels treballadors en los procediments que havían adoptat y en los quefes que 'ls hi predicavan, Veuse aquí'l perque de la divergencia de parers

entre 'ls diferents oficis y lo descredit que va cayent al demunt de las associacions obreras. D' aquí que no puga esperar-se entre ells unanimitat, y que lo que intentin fer á primers del mes entrant haja de tenir una importancia relativament petita.

Devant d' aquest "assumpto, consignarém que al cap de vall ja s' ha constituït lo Congrés, que 'l Sr. Pidal ha sigut confirmat en son carrech de president, que ha pronunciat lo discurs reglamentari, que no conté res de nou, que hi hagut alguna brega per la fórmula de jurá als diputats imposada. Lo Sr. Nocedal ha demostrat en tal ocasió que va á las Corts disposat á mourer soroll y que será dels que hi tenen trassa.

Se tornava á parlar de coalició republicana, pero 'l vent li ve de proa. Resulta respecte á tal coalició que parlant en comú, tots los republicans proclaman sa necessitat pero individualment no la vol ningú. No hi ha cap del quefes de dit partit ben disposat á una tranzacció.

Lo tractat ab los Estats Units continua en la obscuritat del secret. A pesar de tot está molt alarmat lo comers peninsular tement que ab tal tractat hi farà nostra nació un negoci com lo de en Robert ab las cabras. Y alguna cosa de ben fundat hi ha de haverhi en tal apreciació, quan oficiosament y com á compensació lo govern s' ha afanyat á fer saber que ab las clausulas del tractat no hi va comprés lo comers de las illas Filipinas. Está vist que nosaltres no podem tractar ab ningú. Sempre en sortim perdent.—X. B.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Després de gran número de probas que han demostrat la seguretat del tiro, la facilitat de conducció y altres qualitats, ha sigut adoptat com modelo reglamentari per nostre exércit, lo morter de bronzo comprimit, de 15 centímetres, carregat per la recámara, sistema de lo comandant de artilleria catalá senyor don Onofre Mata.

Pertenexent á la biblioteca clásica espanyola, s' ha publicat una col·lecció de articles de don Joan Cortada, triats d' entre 'ls que publicá tant distingit autor desde l' any 38 al 68 ab los pseudònims de *Aben-Amulema* y *Benjamin*. Acompanya la colecció una biografia, ó millor un estudi crítich del autor, que porta l' autorisada firma de nostre colaborador senyor don Joan Sardá.

Nos consta que nostres amichs los senyors Guimerá, Blanch y algun altre, han deixat de formar part de la empresa del Teatre catalá de Novetats.

Lo dimars s' estrenará en dit teatre la comedia en tres actes «La Viudeta», original del conegut escriptor senyor Pin y Soler.

Una comissió de la Societat Arqueològica de Vich, de la que formavan part don Joaquim de Abadal, don Martí Genis, don Joseph Serra y Campdelacreu, don Joseph Salarich, don Joseph Torner, y altres, aná 'l divendres de la altra set-

mana á la casa de pagés dita *Las Casas*, del terme de Centellas, á ferse càrrech de duas grossas pedras miliarias, que han de ser colocadas en lo temple romá de la dessusdita ciutat. En aquestas pedras s' hi veuhen traças d' una inscripció que, si 's logra reconstruhir, donará, segurament bona llum per aclarir una important qüestió històrica.

Lo divendres se celebraren en nostra Seu uns solemnes funerals, pagats per los Somatents de Catalunya, en sufragi de l' ànima del que fou lo seu quefe don Félix Camprubí. Totas las autoritats y moltíssimas personas, acudiren á rendir son últim tribut al difunt.

Tením la satisfacció d' anunciar á nostres lectors que D. Sebastiá Farnés, lo distingit catalanista y col·laborador nostrè, está ja restablintse de la malaltia que ha posat en perill sa vida.

Lo passat diumenge á la tarde se tancaren las botigas de ultramarins dels barris de Sant Pere y Santa Catarina, per haver acordat sos amos tancarlas tots los dias de festa desde las tres de la tarde.

Molt nos plauria que tots los del gremi tant de dintre com de fora de Barcelona, imitessen son exemple.

Completament transformat ha aparegut aquesta setmana lo saló Parés, ab motiu de la exposició dels tapissos de don Victoriá Codina y Länglin. Per donar fondo als mateixos, s' han cobert ab domás vermell las parets de la Sala y á tot lo vol de la mateixa s' ha arreglerat una triada colecció de objectes y mobles artístichs.

Los tapissos en qüestió perteneixen als estils gòtich, renaixement y *Boucher*, y tant per la composició com per lo colorit, demostran l' estudi que ha fet l' autor sobre 'ls bons modelos de cada época y la facilitat de medis ó qualitats que posseheix per imitar los antichs. Tots están be, pero los del género *Boucher*, están millor per tenir mes accentuat llur caràcter decoratiu.

Segons los diaris de Valencia, la peregrinació que ha tingut lloch al Santuari de la Verge del Puig, ha sigut una manifestació solemne de la fé del poble y un espectacle tan magnífich com imponent. Se calcula que han format la peregrinació unas 15.000 personas, y s' hi han contat 80 banderas y 20 músicas.

Lo passat dilluns á la tarde se celebrá en lo saló de Juntas del Foment del Treball Naoional una reunió de alguns industrials, comerciants y economistas, al objecte de canbiarse impresions sobre lo que convé fer en vista dels rumors que

corran referents al projectat tractat de comerç entre Espanya (per lo que respecta á Cuba) y los Estats Units.

Després d'haver dat compte lo secretari de la corporació senyor Rahola, de las gestions fetas per la comissió del Foment que aná á Madrid, feren us de la paraula los senyors Passarell, Sedó, Sert, Monner, Rahola, Romero, Gassó y Martí y Roca y Roca, de quals opinions se desprengué que poca cosa de bo pot esperar Catalunya del tractat de referencia.

Mes com sia que no 's conexen sas cláusulas, ni concret se 'n sab res, la reunió acordá enviar una excitació als senadors y diputats de Catalunya pera que extremin sa vigilancia per los interessos de la terra, y ab la deguda oportunitat enviar una comissió á Madrid á renovar las gestions, sens perjudici de que la corporació 's prepari degudament, pera que, si 'l tractat com se tem perjudica á la península, s'hi puga oposar ab tota la possible eficacia.

Lo diputat per Vilafranca, senyor Elias de Molins, ha presentat al Congrés una proposició demanant que 'ls propietaris de las vinyas destruidas per la filoxera las plantin de nou ab ceps americans, perdonantsels en cambi lo pago de la contribució territorial durant quatre anys.

També s'ha presentat un altre demanant que 's prohibeixi á Espanya y á las provincias ultramarinas la fabricació y venta de vins artificials.

Junt ab ellas proposa los medis ó forma de portarlas á efecte.

Veyam la gent de Madrid quin cas ne farán.

De La Correspondencia de Tortosa:

«Los garrofers de nostre terme municipal segueixen en tristíssim estat. De la gran gelada que sufriren no se n'han pogut refer per efecte de la llarga sequedat que experimentem, essent de temer que 'n morin molts, y essent difícil prenguin ufana los que escapin de la mort. Ab aquesta desgracia es gran la pérdua que experimenta tota aquesta comarca, puix es sabut que la cullita ee garrofas en Tortosa y en tots los pobles del vol, constituía una de sas principals riquesas.»

L'Associació Artística Arqueològica barcelonesa, ha comensat á publicar un botlletí eco de la societat, que per are veurá la llum una vegada cada mes.

La societat «Material per ferrocarrils y construccions» ha entregat á la Companyia de Orense una grossa partida de vagons que acaba de construir. Ab aquest motiu lo concell d'administració de la citada companyia feu una visita

als tallers que aquella societat te establerts en lo poble Nou, quedant sorpresos alguns de sos individus forasters, del tráfeh industrial del establiment y dels medis ab que conta per cumplir son comés, ab la mateixa calitat y perfecció que á l'extranger.

Lo «Centre Ampurdanés de Barcelona» acordá en Junta general extraordinaria crear una galeria de ampurdanesos notables, en la que figurarán los fills d'aquella comarca que s'hagen distingit axis per sas virtuts, com en alguns dels rams del saber humá.

Probablement, lo primer que 's pose en dita Galeria, será l'insigne cronista del sigle xiii, Muntaner, fill de Peralada, y entre 'ls que 'l seguirán, lo sabi inventor Monturiol, fill de Figueras.

Per una enginyosa màquina d'espelussar los velluts de cotó, s'ha concedit patent d'invenció á nostre bon amic, l'intelligent industrial don Ferrán Alsina.

La Associació Artística Arqueològica ha nomenat soci corresponsal y delegat á Reus, al il·lustrat catalanista D. Pau Font de Rubinat.

Ha pres possessió del càrrech de general subinspector dels somatents de Catalunya, lo general de brigada don Gregori Valencia y Orús.

DIADA ASSENYALADA

Tal haurá sigut per tots los amants del progrés y de las glorias de Catalunya, la del dia 23 passat, ja que á mes de celebrarse ab la solemnitat tradicional la festa de Sant Jordi, patró del Principat, han tingut efecte, la inauguració de la primera Exposició general de Bellas Arts y la colocació en la Galeria de Catalans Il·lustres, dels retratos del compte Ramon Berenguer y del inventor Narcís Monturiol.

Atrafegats anarem donchs tot lo passat dijous. Al matí, visitarem la històrica capella de la Audiencia admirant una vegada mes la puresa de líneas de aquella construcció y lo tresor de joyas que guarda especialment en tapissos y brodats. Cada vegada que veyém lo tern y frontal titolat de Sant Jordi, quedém pasmats del treball, delicadesa, bon gust y art exquisit que representan en l'autor, qu'es suposa ser un brogador barceloní nomenat Antoni Sadurní, contemporani dels célebres brodagors italians del segle xvi.

Després donarem un vol com poguérem, perque la gent s'hi empenya, per la fira y mercat de rosas per gosar tant de la seva olor natural, com d'aquella olor tradicional popular y catalana encarnada en l'espectacle.

A la tarde volguérem assistir á la inauguració de la Exposició, essentnos impossible entrar en la sala ahont tingué lloch la cerimonia oficial que vessava á desdir. Al recórrer després la comitiva las salas de la Exposició, poguérem convencens de que l'acte s'havía revestit de excepcional importancia. En ella no hi faltava cap autoritat, ni cos consular, ni cabildo Catedral, ni Claustro universitat, ni representació de las associacions mes importants de Barcelona, ni jurats, ni comissions d'artistas, ni premsa, ni músicas,

ni agutzils, ni municipals, en fi cap dels elements que ab sos trajos de gala donan tó de solemnitat als actes públichs.

La verdadera solemnitat ab caracter de sorpresa fou ja que ningú presumia que la primera manifestació exclusivament artística internacional que feya Barcelona, resultés un aconxeixement digne de trompetejarse á tort y á dret sense temer cap ridicol.

Nosaltres que haviam seguit de la vora los passos que s' han fet per portar á bon terme la Exposició, no creyam en un resultat tant brillant.

Axis es que 'l públich que 's componia de la flor y nata de la societat barcelonina, que pocas vegadas s' entera de lo que passa, fins que li posan als nasos, está sorprès y admirat de la Exposició.

Impossible es avuy donar-ne una idea, dat lo poch espay de que disposém y de que escribim á impulsos de la primera impressió y del efecte de conjunt, pero tenim la seguretat de que no 'ns haurém de desmentir, quant ne parlém ab la calma y estudi que mereix, si dihem que la exposició d' avuy resulta molt superior á la que se hi feu en aquell palau quant la exposició universal.

Felicitém donchs, als artistes que han fet l' éxit de la primera Exposició General de Bellas Arts, de Barcelona, al Ajuntament, que ha procurat los medis de obtenirlo, y á Catalunya que gosa y s' honra ab cel com tota mare gosa y s' honra ab la gloria de sos fills.

Al vespre 's verificá un altra cerimonia no menys patriótica é important, ab motiu de colocalse en la galeria de cataláns ilustres, los retratos del comte Berenguer lo Vell, y de 'n Narcís Monturiol, autor l' un del gran *Códich dels Usatjes*, é inventor l' altre del famós *Ictíneo*.

Ab assistència molt nombrosa y escullida, se celebrá la festa en lo Saló de Cent, llegint la biografia de nostre comte don Guillem M. de Brocá, y la del celebrat inventor don Narcís Roca.

Quiscun en son caràcter, son treballs de verdader mérit, axis com los retratos dels citats personatjes. Quan los tindrém impresos nos n' ocuparém com es degut.

Acabá l' acte ab un oportú parlament del Excm. Sr. Alcalde D. Joan Coll.

Digan are nostres lectors si hem tingut motiu per calificar la fetxa del dia 23 de Abril de 1891, de diada assenyalada.—J. C. R.

CRÓNICA RELIGIOSA

No fa molt que s' inaugurá la línia telefónica Paris-Londres. Las primeras paraulas que passaren pel fil telefónich, foren del Príncep de Gales que saludá al President de la República francesa ab lo següen verset de la Biblia:

«Lo Etern ha dit: La mia veu travessarà 'ls continents y las illas y 'ls mars, com ho he promés á mon poble per tota una eternitat.»

No se sab lo que va respondre lo Sr. Carnot, que procura sempre en sas arengas evitar tenir que pronunciar lo Sant Nom de Deu.

Un telegrama de Lisboa dona com á cosa certa que 'l Papa será nombrat Arbitre en la cuestió pendent entre Portugal y l' Estat lliure del Congo.

Es aquest un altre homenatge que las nacions rendeixen á la influencia civilizadora del Papat,

Son curiosos los datos que dona un diari protestant, sobre 'l modo de evangelisar que tenen los seus missioners. Segons dit periódich, l' Inglaterra per cada dollar que envía al Africa per convertir salvatjes hi envía un galó de rom,

per cada missioner doscents barrils, de modo que pera fer un cristiá, (y encara esguerrat), fa doscents borratxos. En confirmació de aço, anyadeix que un vapor que sorti ara fa poch pera la costa de Africa, duya 14 pastors, 460,000 Kilos de pólvora, 11 caixas d' ayguardent y deu mil barrils de rom. ¡Quina manera d' evangelisar!

Casi en un mateix dia s' han publicat á Roma dos opúscols sobre la cuestió religiosa á França. Mols periódichs han dit que 'ls autors parlavan mes ó menos autorisats pel Vaticá. Que no 's fien may nostres lectors de tals autorisacions; lo Vaticá no te costum de parlar per boca d' altri, y quan autorisa l' opinió d' algun privat escriptor, ho vol dir clar.

Dels dos folletos en cuestió, lo del Pare Ballerini, jesuita, es lo mes notable. Al del comte Soderini, no s' hi dona gran importancia.

Lo *Botletí Oficial* de la Diócesis de Tortosa, publica una sentida y sincera retractació del metje de Castelló de La Plana, Dr. Eduart Portalés, que era un dels mes carecterisats francmasons de aquella provincia. Al retractarse de sos errors, penedit dels escándols donats ab sa propaganda masonica, manifesta 'l desitx de que obrin com ell los ulls á la llum de la veritat católica los afiliats á la nefanda secta que no te altre fi que 'l de abatre la Religió Católica. Deu fassi que tinga imitadors la conducta del Dr. Portalés.

La setmana passada tingué lloch en la Trapa de Sant Calixto de Roma, lo Capítol general de tota la congregació de Trapenses de la reforma de Rancé. Sembla que 's tractá d' unir-se los duas congregacions de la Trapa, cosa que sería molt del agrado del Sumo Pontífice.

Los Abats que han anat á Roma per lo Capítol general, han sigut rebuts en Audiencia particular per Sa Santetat.

Un home de Viena, M. J. Sofer, acaba de terminar una obra extraordinaria de habilitat y paciència. Ha grabat en un grá de blat lo psalm 45 de David. La lletra es ben llegidora.

L' Arquebisbe de Turin ha comensat lo procés canónich de informació sobre la vida, virtuts y miracles del sirvent de Deu D. Joan Bosco, fundador dels Salesians, á fi de preparar la instrucció de la causa de beatificació.

Lo escultor Lucchetti de Roma, ha acabat lo magnífich monument que á la memoria del Papa Inocenci III, ha fet erigir lo Papa actual en la Basílica de sant Joan de Letran. Lo mateix artista es l' autor d' una bella estàtua representant á Lleó XIII, qu' ha de ser colocada en la nova universitat católica de Washington.

La *Literarische Rundschau*, revista católica alemanya, anuncia que 'l Papa ha nombrat per la plaça de prefet dels arxius secrets del Vaticá, vacant per la mort del Cardenal Hergenroether, al R. P. Ehrlé, de la Companyia de Jesús. Est sabí jesuita, es originari de la Suabia, y ja s' ha fet una reputació per sa col·laboració ab lo P. Derville, dominica, en la sàbia revista *Arxius per la literatura y l' historia eclesiástica de la Edat Mitja*.

Lo Emperador de Alemanyia ha manifestat son disgust per haverse celebrat *Carreras de cavalls* á Berlin en diumenge. Per dar un escarment, ha ordenat que se li passás nota dels militars que han pres part á las carreras, violant lo precepte del repós dominical.